

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt VIII. Mandata Legatis tradita per Pendasium à Pontifice; eorumque responsa. Sensa Pontificis, & Aulæ Romanæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11665

CAPVT VIII.

Mandata Legatis tradita per Pendasium à Pontifice; eorumque responsa. Senſa Pontificis, & Aulæ Romanæ.

- 1 **Q**uinam reuera Pontificis eſſet animus in reſtituenda diſci-
plina, liquet, ſi non aliunde, ex reſponſis Pendaſio traditis.
Rediit tandem qui miſſus à Legatis fuerat, & ab illo agro-
tante litteras acceperat, ac mandata per vocem habita; & erant hu-
iuſmodi^a: Quasdam adnotationes ad nonaginta quinque capita
propoſita is afferbat, à Pontifice conſectas, qui prioribus octogin-
ta quatuor in Concilio ferè omnino reſiſtis, vndecim poſtrema,
ad ſua Tribunalia pertinentia, legibus quas ipſe ſanciret reforman-
da ſeruabat. Hoc poſito, ipſos in primis monebat^b, vt morum emen-
datio moderatè ſe haberet, ne aut in perturbationem potiùs Chri-
ſtianæ Reipublicæ, quàm in remedium abiret, aut in abiectiorem
potiùs quàm in reſtitutionem Aulæ Romanæ, quæ Caput eſt, nec
ſolùm leges dat reliquo corpori, ſed ipſum planè conſtituit. Quare
ne facile commouerentur ab iis quæ proponerentur à quocumque
ac peterentur, cùm in humano genere nulla ſit maior copia, quàm
eorum qui vellent humani generis eſſe reformatores.
- 2 Ad id reſcribere Legati: Quemadmodum optimum erat quod
monebatur, ita ſe illius minimè indigere, cùm vnusquisque ipſo-
rum per ſe cognoſceret, quàm id verè diceretur, adeoque paratus
eſſet ad omnem curam, omnemque ſpiritum impendendum, quò
Aulæ Romanæ ſplendor illæſus perſiſteret, nec arbitrari, ſe ma-
gnum in eo certamen offenſuros. Etenim quædam Romæ propoſi-
ta, & quaſi deſtinata ab Hiſpanis, vt in Concilium referrentur, ab
ipſis etiam Hiſpanis tamquam falſa & commentitia reiici; & inſu-
per ab iisdem pronuntiari, ſi quæ ſanctiões ſibi neceſſariæ vide-
rentur Eccleſiis illius regni, nullum ipſos ſermonem de iis habitu-
ros, antequam cunctis Eccleſiis vniuerſè conſultum foret.
- 3 Secundo loco monebat eos Pontifex, vt cùm aliquod, quod ad
ipſos Romanos Pontifices attineret, ſancendum eſſet Decretum,
ipſius nomine fieret cùm hac inſcriptione, in multis Synodis vſur-
pata: *Pius Papa IV. approbante ſacroſanctà Synodo.*
- 4 Ad ea Legati: Eam inſcriptionem nonniſi cùm ipſi Pontifices
adeſſent Conciliis, vſurpatam fuiſſe, ac proinde cùm deliberaretur
de illius vſu Pauli III. tempore, poſt matura conſilia tum à Pon-
tifice tum à Legatis prætermiſſam; quippe & euentum difficilem,
&

^a Extat in
ſcripturis Se-
ripandi, vt
ſuprà.

^b Cuncta ex
litteris Lega-
torum ad
Borromæum,
7. Maij
1562.

1562. & magnum strepitum habituram; sed à se censei, opus non esse ut huic negotio consuleretur, cum ipsi tunc paratos ad id animos minimè cernerent, paratique iidem essent ad obsistendum; propterea quòd par non erat, ut Synodus, quippe quæ inferior, manum extenderet supra sui Capitis auctoritatem. In quo patet, quantum libertatis Synodo ab eo vsque tempore à Pontifice concessum sit, cum ab ea quasi leges accipere non grauairetur, dummodò, ut suam prerogatiuam illatam præstaret, ipse legislator appareret.

Idem præterea ostendebat Legatis animi propensionem ad Hispanicam Cruciatam auferendam: sed optabat prudentem illorum operam, per quam ab aliquibus illius nationis Episcopis id Concilio proponeretur.

In hoc: Sibi quidem probari consilium, modò res perfici posset 6 citra Hispani Regis indignationem; sed simul videri sibi, fieri non posse, ut ad hoc postulandum Hispanienses Antistites adducerentur: quamuis enim illi desiderio in id ferrentur, & in priuatis colloquiis rem probarent, neminem tamen ausurum fuisse id petitione publicà profiteri, & ad expeditionem classicum canere.

Tum illos hortabatur Pontifex, ut alacri essent animo, nec sine 7 rent vinci se magnanimitatis laude à Legatis, qui Synodo interfuerant ætate Caroli V. per ea tempora armis præualidi; simul etiam omnem suam operam illis exhibebat apud Principes ad quietem tranquillitatemque Concilij. Ea cohortatio Legatos acriter pupugit, quasi timiditatis exprobratio: quocirca responderunt, Osculari se quidem sanctissimi Patris pedes ob huiusmodi hortamenta, sed eo sedente numquam se timoris causam offensuros, ostensurosque per quascumque rerum conditiones, quantam in ipsorum animis vim haberent studium Pontificiæ auctoritatis, & emolumentum Ecclesiæ, ad quoduis humanum discrimen subeundum, longeque superandos animi magnitudine Pauli III. Legatos, indicantes trepidum animum, quem illi præ se tulerant de statione Tridentina: eà siquidem trepidatione permoti videbantur, ad opportunitatem discessus audacter amplectendam, atque ad peruicaciter repugnandum propositæ sapius remigrationi. In quo sanè arbitror, idque suo loco non dissimulaui, illos si non formidine, suspicione saltem modum prætergressos. Pergebant Legati sensum punitionis patefacere, quem ciet in generosis animis fœcordiæ infimulatio; Ignorare se, verène id significaret Pontifex, an ex notitia non vera; grates tamen à se illi persolui ob præstitam ad promouendum Concilium opem.

De,

8 De mansionis articulo significabat Pontifex, quando tanta erat dissentio & æmulatio, aliæque accedebant rationes, à se alterutrum optari; Vel vt disputatio sopiretur omnino, vel vt tantisper protraheretur, dum æstu defervescente, de re tamquam in Senatu, non tamquam in prælio deliberari posset: eaque proinde ratione, quæ nec alteris animi elationem afferret quasi triumphus, nec alteris abiectionem quasi clades.

9 Responsum est, Primum ex propositis consiliis perdifficile sibi videri; sed alterum desperandum non esse, dilatâ illius argumenti tractatione siue ad tempus incertum, siue ad Ordinis Sacramentum.

10 Adhortationem addebat ad animos inter se coniungendos, sed adeò inflammata, vt speciem obiurgationis de opposito vitio præ se ferret.

11 Sed Legati: Videri sibi, fieri non posse, vt vbi diuersi sunt homines, diuersa interdum opinamenta non sint; quod ipsis quandoque contigerat; sed ne scintillula quidem aduersæ voluntatis vniquam excitata, cum omnes ad eandem metam concordēs tenderent, hoc est, ad Pontificis emolumentum, ad quòd aliam alius viam aptius ducere existimabat. Nullam inde molestiam Pontifici capiendam: à se tamen grauissimam capi, quòd esset in Concilio qui eiusmodi sententiarum varietatem interpretabatur tamquam dissidia, seditiones, & Pontificis detrimenta, sparso rumore & illic & Romæ, vnde litteræ plurimæ offensionis aduenerant, adeoque plurimæ molestiæ, iis qui ex animo Pontifici deseruiebant.

12 Sed in eo res aliter se habebat ac plerique Legatorum sibi persuaserant. Acciderat quidem, vt aliqui ex Patribus, definitioni de mansione refragantibus, Romam scripserint, ad amicum alius, alius ad cognatum, ad herum nonnemo, tam funestas tragedias excitantes de malis quæ illic imminerent, & quæ in Pontificem struerentur, ac de Præsidium dissensione, perinde ac si quilibet Legatorum aut Patrum in eam declarationem propendens, eum vellet e Solio deturbare, & quasi Vaticano proxima clades immineret. Hi nuntij adeò multiplicati, & in tantæ suspitionis negotio, non modò turbam Aulicorum grauiter perturbarunt; sed inter eam caliginem, quâ res longinquæ semper obuoluuntur, Cardinalibus etiam ac Pontifici umbras offuderunt; docente prudentiâ, vbi res gesta est incerta, & negotium summum, minùs esse vitandam vehementem suspitionem, quæ nos ad superuacaneam quamdã cautionem expellat, quàm ingentem fiduciam, quæ nos sopiat in quadam periculosa negligentia. Sed causa potissima, quæ Pio suspitionem

e Acta Pat-
leoni, & nar-
ratio Mu-
fotti.

1562. iniecit, fuerunt arcana monita aut ad ipsum per scripta, aut ad Borromæum, non solum à compluribus Episcopis, qui se studiosissimos Apostolicæ Sedis profitebantur, sed à Simonetta, pro eo ac infra patefiet; utpote ab homine, quem agnoscebat à Pontifex magnâ fide, magnâ pietate, magnoque candore præditum, & adeo in legum scientia præclarum, ut quando is ita censeret, tamquam vera & non commentitia habenda essent ea pericula, quæ collegarum aciem laterent.

Quare Pontifex ad eam rem certum quemdam cœtum constituerat, sex Cardinalibus constat, qui summâ rerum experientiam pollebant. Ex huius cœtus sententia, post maturam deliberationem, statuerat apud se Pontifex novos Legatos addere, quibus & maiorem in concordiam veteres reuocarentur, & ipse certior esset, illic ad futuros sibi ministros iis affectionibus liberos, quarum vi trahimur ad suadendum nobis, amandumque tamquam verum id quod antea pro vero habuimus ac sustinimus; eosdemque solum intentos ad Sedis Apostolicæ commoda. Ad quod etiam illum impulerat Simonetta. Huic proinde per Borromæum significauit Pontifex^d, se ad id moueri præcipue ipsius consilio; eumque cohortatus est ad oppugnandum ore impauido quemcumque collegarum, qui Sedis Apostolicæ detrimenta tentaret. Ad tres huic legationi destinandos animum conuertit, ad Cicalam Cardinalem, à titulo S. Clementis appellatum, ad Burdegalensem (tamen si non compario de illo sub initium fuisse cogitatum) & ad Nauagerum. Ex his prior, studio religionis animique præsentiam conflagrabat; adeo ut^e Julius III. cum inito fœdere cum Carolo, syllabum ad eum misit eorum Præfulum, qui in Collegium cooptati, potuissent in quouis euentu obsistere potentiam, quam obtinebat ex numero Gallica factio, scripserit eam quæ solebat verborum efficaciam, peccata à Cicala geri, quo in armatam aciem impetum faceret: & præterea Iuris peritus eximius, & in Romanis Tribunalibus expertus inter primos habebatur, in quibus munus præcipuum administrat Apostolicæ Cameræ Auditor; nec minori potiebatur Concilij peritiâ, cui Paulo Pontifice cum auctoritate ac laude plurima interuenerat; & in eo patria quoque placebat, cum Ligurum natio propenso in Sedem Apostolicam animo esset: in eo proinde ac in Simonetta, suam fiduciam singulariter se collocaturum Pontifex scripserat. Burdegalensis ortus in Gallia, ab Æmilia originem trahens, cum esset Angulosmensis Episcopus, non modò piam, sed etiam constantem animi religionem præ se tulerat, cui postea regium apud Pontificem Orato-

d 11 Maij
1562.

^e In notatione tradita Petro Camasiano, 10. Octobris 1551. inter Burghesiorum scripturas,

Oratorem agenti, utriusque gratiâ sibi plenè comparatâ, ab altero. 1562.
 quæsitâ purpura, ab altero collata fuerat, cum eius operâ Concilij
 negotium inter eos tunc facilius transactum fuisset. Unde spes erat,
 ibi quoque difficultates, quæ inter duos Principes de Continuatio-
 ne suborirentur, ab ipso pari studio ac fiduciâ complanatum iri: &
 insuper, ob variam eruditionem, videbatur ab eo posse res dirigi non
 minus litterariis artibus, quàm ciuilibus. Nauagerus, sublimis Rei-
 publicæ Senator egregius, multis apud Reges legationibus excultus,
 ac Romanâ potissimum, quâ peritissimus illius Aulæ, simulque ani-
 mo nauiter Ecclesiasticus euaserat, omnino idoneus habebatur ad
 ea tam procellosa dissidia ad concordiam reuocanda; sed idoneus
 potissimum ad benè inter se animatos coniunctosque retinendos
 Venetæ ditionis Antistites, & numero non paucos, & æstimatione
 conspicuos. Pontifex itaque hoc consilium firmiter suscepit; tametsi
 molestiam præuideret ferè omnium veterum Legatorum, & præci-
 pue Mantuani, cui aduentu Cicalæ, Principis inter eos, prærogati-
 ua erat amittenda.

14 Nec se cohibuit Pontifex, quin austerè Legatos commoneret,
 variis litteris eodem die ^f super ea re conscriptis tum à se, tum à Bor-
 romæo iussu suo, illos offensionis magnoque detrimento fuisse ob
 discordias inter se: & ob illius negotij tractationem suo ipsos mu-
 neri defuisse, dum permiserunt importunam quæstionem illam sus-
 citari, quæ usque ab ætate Pauli III. euitata fuerat ac prætermissa;
 idque præsertim, cum prius nec inter se neque cum reliquis con-
 cordarent: licuisse ipsis in eo negotio voces extinguere in ore Cæ-
 sarianorum, postulatis ad eam usque horam iteratis à Cæsare, ut
 dogmatum definitio retardaretur, cum id dogmatis planè definitio
 esset: nouâ dein culpâ non vacasse, quòd cum maior sententiarum
 numerus huiusmodi definitioni repugnabat, omiserant Decretum
 conficere, tricus in Pontificem non reiectis. Adiecit Borromæus in
 litteris ad Mantuanum, Adigi se ab ingenti obseruantia ac beneuo-
 lentia erga ipsum ad eum monendum: impulsus forsitan ipsum
 fuisse obtentu specioso conscientiæ ac religionis à quibusdam, qui
 illius amplitudini gloriæque inuidebant, qui que si gradum ipsius
 obtinuissent, eiusdem in agendo rationem haud imitati fuissent.

f Extat in
 litteris Bor-
 romæi ad
 Legatos si-
 mul, & ad
 Mantuanum
 peculiariter,
 & in epistola
 Pontificis ad
 Legatos si-
 mul, 11. Maij
 1562.

15 Huiusmodi obiurgationes, quæ ex ea parte in commune conscri-
 ptæ satis videbantur vnicè Mantuanum ac Seripandum petere, ali-
 quo pacto leniebantur, ac tolerabiles fiebant à Pontifice, quippe
 qui subiecerat; Quemadmodum ipse libenter excipiebat quæ illi
 suggesserant, paratamque gerebant dexteram ad ea perficienda; ita

G g g g g 2 se

1562.

se confidere, ab ipsis æquo animo sua paterna monita acceptum iri. Sed recentium Legatorum electio idius quidam erat, quo Borromæus existimauit Mantuani patientiam victum iri. Quare in literis ad eum seorsim scriptis incredibilem ea de causa ægrimoniam præ se tulit: Se, & Gonzagam Cardinalem, extrema quæque conatos, vt ab illo consilio Pontificem dimouerent; sed incautum. Quamquam enim Pius singulari Mantuanum beneuolentiã prosequeretur, ad quam in summis rebus exercendam per alias opportunitates præstò erat, eo tamen inflammabatur Sedis Apostolicæ studio, ac tam firmiter sibi persuaferat, illius indemnitati opus tunc esse huiusmodi consilium suscipi, vt ea ratio quæcumque aliam in eius animo peruicerit. Quidquid conari potuerat Borromæus ad tuendam Mantuani dignitatem, fuisse, vt Pontifex se ad id permotum illius petitionibus ostenderet; atque hoc ipsum à Pio fuisse pro certo positum in delectorum Cardinalium cœtu, & in epistola, quam ea de re ad Legatos communem scribebat. Alteram præterea Borromæus suo nomine ad Mantuanum scripserat, perinde ac si per eam huiusmodi ipsius postulato responderetur, quam ille, si vellet, honoris sui gratiã posset palàm proferre.

Pontifex igitur in epistola, quam diximus, ad Præsides scripta, 16 post narrata monita, & post alios stimulos ad celeritatem, quippe Ecclesiæ bono necessariam, addebat, Cognosci à se, opus esse Concilio eximii Pontificij Iuris Consultis, atque ab efficacioribus primi Legati postulatis, vrgentis vt illò Puteus Cardinalis mitteretur, pro eo ac prius destinatum fuerat, & in illius ægotantis loco Cicala Cardinalis, adductum se fuisse, vt illius præsentia, quæ Romæ non mediocris erat emolumenti, se priuaret: velle pariter huic addere collegam Burdegalensem, Iuris apprimè peritum, & Nauagerum, cuius in comperto erat præstantia, quò possent in officio continere omnis nationis Præsules, & ad alia commoda consequenda.

Ad has denuntiationes Legati communi nomine rescripserunt: 17 Suo Pontifex animo satisfaceret; vbi noui Legati accessissent, eos à se beneuolè & honorificè exceptum iri. At Mantuanus, in aliis quas suo chirographo exaratas mitteret, sua se aperturum in eo sensa significabat. Harum litterarum sententia mihi est incomperta; sed, quantum apparuit & narrabitur, verisimile est, peritam tunc ab illo veniam fuisse in eo casu abdicandi à se muneris, quod cum dignitate obire amplius sibi non licuisset; cum sibi loco cedere Cicalæ oporteret, qui se in ordine Purpuratorum antebat. Hæc autem præuisa profectio illius amplissimi Legati non modi-

g Acta Paleotti, & litteræ illius temporis Strozzi ad Colnum, & duc Archiep. Iadrensis, 18. & 21. Maij 1562.

modicam ægrimoniam iis inferebat, quibus utilitas Concilij & nota erat & optata: præterquam quòd ea recentium Legatorum accessio videbatur incusationibus exposita, quasi vellet Pontifex correctionem Ecclesiæ, à veteribus quæsitam, præpedire.

18 Antequam hæc litteras acciperent Præsides, iniunxerant octo Episcopis variarum nationum, qui iam destinati fuerant in memorato conuentu vigesimâ Aprilis ad Decreta componenda, vt etiam Decretum de mansione clàm formarent; quo tamen simul definiretur ea iuris esse Diuini, simul & Episcopis temperata quædam abeundi libertas, & Pontifici debita relaxationum facultas relinqueretur. Quamobrem ita illi conceperant, vt cuilibet Episcoporum duo mentes in annos singulos concederentur, atque vt insuper ad Pontificem spectaret, declarare in peculiaribus conditionibus rationes, quæ diuturniori absentia satis essent; vtque in remotissimis regionibus, ybi obligatio præstolandæ Romæ responsionis intolerabilis accidisset, id à Metropolitans tamquam à Sedis Apostolicæ Delegatis suppleretur. Iam verò dum huiusmodi Decretum, à designatis Episcopis traditum Legatis, & ab illis communicatum Castanæ, Boncompagno, Paleotto, & Castello, ab iis expenditur, narratæ Pontificis litteræ perueniunt, & tam multæ præterea Romæ conscriptæ, quibus definitio proposita incusabatur, vt Præsides, quæ eam ob causam, quæ ob plurimorum ex Tridentinis Patribus repugnantiam, consilium mutauerint, curasque conuerterint ad obtinendam prudenti quadam ratione consensionem Patrum, de qua iam diximus, vt res protraheretur. Operam^h ad id apud Hispanos petierunt à sex Episcopis, qui & religionis studio, & coniunctione sententiæ de illo articulo magnam apud illos auctoritatem fidemque obtinebant, & à quibus ob integritatem animi, ac reuerentiam in Apostolicam Sedem, Legati sinceram sibi opem conferendam pollicebantur. Hi fuerunt Panesius Archiepiscopus Surrentinus, Naclantus Episcopus Clodiensis, de quo plura diximus in Pauli III. Concilioⁱ, Fuscararius Mutinensis, Bolanus Brixientis, Sfondratus Cremonensis, & Urbanus de Ruere Saonensis, Antistes Senogalliensis. Hi primo congressu in amaras querimonias prorupere ob calumnias in eo negotio Romam perscriptas contra se, quorum singuli paratum re ipsa profitebantur animum ad effundendum sanguinem in Romanæ Sedis obsequium; dein negotium susceperunt. Sed Hispanienses obdurati perstiterunt^h, nisi adiiceretur conditio, vt in proœmio Decretorum, quæ in proxima Sessione promulganda erant, clarè sponderetur, hunc articu-

^h Epistola Legatorum ad Borromæum, 21. Maij 1562.

ⁱ Vide lib. 6. cap. 4.

^h Litteræ Legatorum ad Borromæum, 25. Maij 1562. & Acta Paleotti.

G g g g g ;

lum

1562. lum postea definitum iri. Quod Præsides recusarunt; quippe quod aduersabatur consuetudini & auctoritati Conciliorum, quibus omnino liberum sit oportet, antea seu postea de hoc illoque argumento agere, pro eo ac conditiones rerum ac temporum postulant. Polliciti tamen sunt, id voce statuere in generali conuentu. Quin duo Legati in animo habebant, ad concordiam facilius inuendam, scripto eam promissionem Hispanis exhibere: sed Simonetta collegas monuit¹, eo exemplo ius quoddam concessum iri & Hispanis & reliquis omnibus, ad obtinenda semper promissa scripto sibi tradita, non habitâ verbis fide, cum indignitate illius gradus; quare ab eo consilio resilire. Quemadmodum nemo sibi magis officit in auctoritate negotiorum, quam sponsor fallax; ita nemo magis non lædit, quam qui opinionem ostendit quæ nos sponsores fallaces existimet, cum adulterinæ suspitione eam monetam infamet, quam in humano commercio singulis horis expendamus oportet.

¹ Præter A-
cta Paleotti
epist. Iadren-
sis, 25. Maij
1562.

C A P V T IX.

Rei gestæ narratio: & sui ac primi Legati purgatio à Seripando ad Borromæum scripta. Viriusque de Simonetta suspicio.

DVm Tridenti hæc studiosè agebantur, quò Pontificis mandata perficerentur, placuit Seripando facti seriem ad Borromæum perscribere, quæ tum se, tum primum collegam plenè purgaret, simulque modestè refelleret quidquid fortassis in vtrumque apposuisset Simonetta (de quo aliquam in ipsis coortam fuisse suspitionem patet;) & in Borromæi prudentia reponebat, vt cum Pontifice seu tenorem integrum, seu partem illius communicaret, sed cum reliquis silentium precabatur.

Initium sumpsit ex eo, quòd post secundam Sessionem Cæsariani moram in dogmatum trutina efflagitabant, obtentâ specie, quò Præsules expectarentur ex variis nationibus, ex quarum aliis nondum quisquam peruenerat, ex aliis perpauci, atque vt interim de disciplina ageretur: se illis obstitisse, ratum hæc duo argumenta numquam esse seiungenda. Verumtamen à Pontifice fuisse iussos Præsides Cæsarianis gratificari; cum ab eo præscriptum ipsis fuisset, ne sinerent admoueri manum emendationi Aulæ Romanæ, quam ipse per se corrigere habebat in animo. Demandatum ab ipsis fuisse Castanæ, Boncompagno, Paleotto, & Castello, vt ab Episcopis exquirerent rerum capita, quæ singuli notarant ad reliquum Ecclesiæ spectantia reformandum, & correctionis indiga censerentur. Ab his quatuor postea relatum fuisse, aliud quidquam non au-
diri,